

KIMYO FANINING O'QITISHNING ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TASHKIL ETISH

Xolmatova Xolidaxon Abdurazoqovna¹

¹ Sirdaryo Viloyati Xovos tumani 24-IDUM kimyo fani o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.5813732>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 20-Dekabr 2021
Ma'qullandi: 25-Dekabr 2021
Chop etildi: 30-Dekabr 2021

KALIT SO'ZLAR

fan o'qituvchisi,
zamonaviy,
mutaxassis, yo'llanma,
tayorgarlik, tarbiyaviy
metodika, siyosiy, qobilyat
, texnologiya

ANNOTATSIYA

Maqolada kimyo fanini o'qitishni zamonaviy texnologiyalari asosida tashkil etish, tekshirish hamda bajarish ishlarini alohida etibor qaratish masalalari haqida fikr yuritiladi. Muallif mazkur fanni o'qitishni nazariy va amaliy jihatdan tashkil etish pedagogdan chuqur bilim hamda yuksak mahoratni talab etishi, talablarini o'quv materyallaridan muhimini ajratib olib, dalillarni to'g'ri baholash, tahlil qilish va amaliyotda qo'llay olishni o'rgatish pedagog kutgan natijani berishini takidlaydi.

Ta'lim tizimining barcha yo'nalishlarida amalga oshirilyotgan o'zgarishlar, o'sib kelyotgan avlodni tarbiyalash, unga ta'lim berishni sifat jihatdan .Fan texnika, texnologiyalarni tez sur'atlada rivojlanib borishi insoni yangi vazifalarni bajarishga undamoqda. O'quvchi yoshlarni malaka va ko'nikmalarini shakllantirish, eskilikdan voz kechib, ularni yangilari bilan almashtirish, chuqur bilim, tinimsiz kuzatuvchanlikni talab etmoqda. Buning uchun barcha fanlar qatori, kimyo fanining oqitishning zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish va shu orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlari hamda ijodiy qobilyatlarini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir. Tayorlanyotgan o'quvchi

yoshlarni sifatini rivojlantirish ta'lim tizimining muhim vazifasidan biri. Chunki mustaqil fikrlash qobilyatiga ega bo'lgan shahsgina o'z moammolariga echim topa oladi, jamiyatda o'z mavqeyiga ega bo'ladi. Bunday qobilyat dastlab oilada, keyinchalik esa ta'lim muassasalarida shakllanadi. Shunday ekan, har bir o'qituvchi turli maslahat tavsiya, topshiriq va yangi ma'lumotlar beryotganda, mashg'ulotning turli bosqichlarida kimyo fanining o'qitishning nazariy va amaliy jihatdan tashkil etish chuqur bilim yuksak mahorat ta'lab etiladi. Agar o'quvchi, yoshlarni o'quv materyallaridan muhimini ajratib olish, dalilarni to'g'ri baholash, tahlil qilish va amaliyotda qo'lay olishga

o'rgatsak, shundagina uning natijasi samarali bo'ladi. Kimyo fani masg'ulotlari qanchalik yuqori darajada o'tkazilmasin, o'quvchini bilim sifati shu bilan birga konspekt, darslik qo'shimcha adabiyotlar kabilar bilan ishlash ta'lim muassasida o'qitishning birinchi kundan boshlanadi. Jumladan, mutaxassislikka kirish fanidan boshlab, o'qitishning barcha shakllari (ma'ruza, seminar, amaliy ish, laboratoriya, imtihonlarga tayorlanish va h.k.) davom etadi. Kimyo fanining o'qitishda o'qituvchi o'z faoliyatini o'zi rejalashtiradi, nazorat qiladi kerakli vaqtni sarflab, uning natijalarini bir necha marta takroran amaliyotda sinab ko'rish mumkin. Kimyo fanini o'qitish, bu faoliyatni boshqarishda o'qituvchining ijodiy ta'siri yuqori bo'ladi. O'qituvchi kimyo fanini o'qitishni tashkil etishda asosiy etiborni o'quvchiga duch keladigan qiyinchilik va ularni bartaraf etish yo'llarini aniqlashga qaratish lozim. Uyga vazifalarni bajarish, qo'shimcha darslik va adabiyotlarni o'qish, ularni tahlil qilish, referat yozish, kuzatish vatadqiqot ishlarini amaliyotda sinab ko'rish, turli kechalar seminar hamda hamda konferensiyalarda maruzalar bilan ishtrok etish kabilar mashg'ulotda olingan bilimlarni chuqur o'zlashtirishga undaydi mustaqil fikrlash va ijobiy qobilyatni rivojlantiradi. Bugungi kunda kimyo fanini o'qitishni tashkil etishda ham ayrim muammolar ko'zga tashlanmoqda. Tahlillardan, oliy ta'lim tizimida kazbiy malakani hozirgi zamon talablariga to'la javob beraolmasligi, o'zaro raqobatning yo'qligi, kimyo faninig o'qitish moammolariga oid tadqiqotlarni rivojlantirish ularning natijalarini o'quv jarayonoda qo'lash sustligi, bitiruvchilar mutaxassislik muammolarini mustaqil yecha olish tajribasiga asoslangan kasbiy malaka

va ko'nikmalarga yetarli darajada ega emasligi, bu faoliyatlarni shakllantirishga oid mashg'ulotlarni, asosan tanishtiruv xarakteriga egaligi, ko'pincha mutaxassislar ishlab chiqarishni yahshi bilmasligi hamda o'z

kasbiy faoliyatini takomillashtirish, zamonaviy iylashtirishga astoydil qiziqishni namoyon qilmasligi kabilar ma'lum bo'ldi. Demak kimyoni o'qitish metodikasi maktabda o'quvchilarga bilim berish, tarbiyalash va bilimni rivojlantirishni kimyo darslarini o'qitish davomida o'rgatadigan pedagogic fan ekan. Kimyoni o'qitish metodikasi pedagogika, kimyo, jamiyatshunoslik va boshqa fanlarning qoq markazida joylashgan bo'lib, ular bilan uzviy bog'liqdir. Kimyo fanini o'qitish metodikasi falsafa, siyosiy iqtisod, kimyoviy va boshqa tushinchalar bilan kelajak o'qituvchilarini qurollantirib, maktab sharoitiga moslasishga tayorlaydi. Shunday ekan, mamlakatning iqtisodiy- ishtimoiy rivojlanishi uchun yetuk mutahasislarni tayorlashda, kimyo fanini o'qitishni ishlab chiqarishdagi mehnat bilan qo'shib olib borish asosida tashkil etish, ishlab chiqarish talabiga mos ravishda mutaxassislarni yangi texnika va texnologiyaning yutuqlari bilan tanishtirish kabilar amalga oshirish lozim. Bunung uchun kimyo fanini o'qitish jarayonini loyihalash va o'tkazishga yetarli etibor berish lozim, jumladan:

- talabalarga kimyo faninig o'rgatishning asosiy turlari ilmiy jihatdan yondashtirish.
- kimyo fanini o'qitish metodik, shakl va vositalari hamda ularning hajmini o'rganish masalalariga o'qituvchilar ta'monidan e'tiborni oshirish:

- kimyo fanini o'qitishda to'g'ri hamda samarali rejalashtirishda ma'lum bir tizimni yaratish:

- talabalarni kimyo fanini o'rganishini faollashtirish uchun ularni rag'batlantirish tizimini ishlab chiqarish:

-talabalarni ko'proq kimyo fani bo'yicha maommoli ilmiy- tadqiqot ishlariga jalb qilish

- kimyo fanini o'qitish metod,shakl va vositalari samaradorligini oshiradigan boshqa tadbirlarni ishlab chiqish va ularni amalda joriy etish.

Talabalarga kimyo fanini o'rgatish,uning barcha metod,shakl va vositalarini tashkil qilish,asosan, o'qishning boshlang'ich bosqichlarida ayrim qiyinchiliklar bilan bog'liq.Ayniqsa birin chi bosqich talabalar o'qishning yangi shakliga,yangicha talablariga ko'nikishi qiyin kichadi. Ular o'z faoliyatlarini o'zlari mustaqil tashkil qilishni deyarli bilishmaydi.Ma'lumotlarni qaysi manbadan qanday qilib toppish, ularni tahlil qilish, asosiylarini ajratib olish va tartibga solish, o'z fikrini aniq va yorqin ifodalash, o'z vaqtini to'g'ri taqsimlash, to'g'ri baholash ular uchun katta muammo bo'ladi.

Shuning uchun ham har bir kimyo o'qituvchisi,avvalo, talabada o'z qobilyatli va aqliy imkoniyatlariga ishonch uyg'otishi,sabr-toqat bilan bosqichma bosqich bilim olishni to'g'ri tashkil qilishga o'rgatib borish lozim. Kimyo fanini o'qitish jarayonida yuzaga keluvchi muammolarni oldindan ko'ra bilish va hal etish ham muhimdir.Bunda:

-talabalarni rejalastirilgan kimyo fanini o'qitish maqsadlarini o'rganishda erishgan yutuqlarni aniqlash va baholash;

-kimyo fanini o'qitishning past natijalari,sabablarini aniqlash;

-kimyo fanini o'qitish jarayoning borishini nazorat etish va kamchiliklarini bartaraf etish lozim.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, talabaning mustaqil fikrlash va ijodiy qobilyatlarini rivojlantirish nafaqat kimyo o'qituvchilari, balki butun jamiyatimiz oldidagi muhim vazifadir. Kimyo fanini o'qitish orqali talabalarning ijodiy faoliyati,o'zlashtirilgan bilimlari chuqurlashib boradi,fikrlash qobilyati rivojlanadi. Buning uchun o'qituvchi kimyo fani mashg'ulotlarida topshiriqlarni bajarish,tekshirish, maqsadva kutilyotgan natijalarni aniq belgilab olish shart.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Мажитова Ш.Н Педагогические основы целостного развития личности будущего учиеля впроцессе профессиональной подготовки(на примери курсов«Педагогика»и»«Экология»): Автореф дис...канд.пед.наукб2004ю-С.2.
2. Матюшкин М.А.Проблемные ситуация в мышлении и обучении.:Педагогика 1972.С.208
3. Назарова Т.С.Певфгогическая техналогия: новый этап эволюци.Педагогика,1997,№3-С20-27